

vala, vymyslela a uskutočnila plán zabitia Ondreja K., k tomuto koncu poslala svojho muža ku susedovi, a keď odišiel, šla spolu s Pavlom K. na cestu, kadiaľ mal ísť jej manžel od suseda, obidvaja obžalovaní sa schovali za kroviny, čakali na Ondreja K., a keď pred nimi prešiel, Pavel K. ho na zem strhnul, škrtil Zuzana K. však brániacemu sa mužovi ruku pridržala, po hlave ho bila a trávu mu do úst pchala, a takým spôsobom Ondreja K. usmrtili.

Z tohoto skutkového stavu súdna tabula správne odviedla tú právnu konklúziu, že obžalovaní ich úmysel, smerujúci na usmrtenie Ondreja K., vopred uvážili, a že tohoto vopred uváženým úmyslom spolu usmrtili. A pretože tento ich čin zakladá skutkovú podstatu zločinu vraždy dľa §-u 278. Trz., ktorý zločin obžalovaní ako v §-e 70. Trz. určení pachateľa spáchali: nemýlila sa súdna tabula, keď obidvoch obžalovaných v tomto zločine, ako pachateľov za vinných uznala. Nasledovne zmätočné sťažnosti ako bezzákladné v smysle odst. 1. §-u 36. Trppnov. musely byť zamietnuté.

V smysle §-u 69. a 70. Trz. môže byť dakto účastníkom alebo pachateľom zločinu, dotyčne prečinu. Ponevác právny pojem pachateľa v §-e 69. Trz. určené účastníctvo vytvára, mylili sa sudy nižšieho stupňa, keď obžalovanú Zuzanu K., pachateľku vraždy za vinnú uznali aj ako štváčku (popudzovateľku) dľa bodu 1. §-u 69. Trz. Týmto ustanovením porušily zákonné pravidlo a spáchaly zmätočnosť; označenú v bode 1. b) §-u 385.. Trpp. Tento zmätočný dôvod v smysle posledného odstavca §-u 385. Trpp. z úradnej povinnosti musel byť do ohľadu vzatý, a tak na základe odst. 1. §-u 33. Trppnov. odôvodnené je čiastočné a primerané zrušenie rozsudkov obidvoch súdov nižšieho stupňa.

JUDr. Emil Stodola, advokát.

O sporoch proti štátu.

Právnická Jednota na Slovensku v Bratislave zaoberala sa vo svojich dvoch pracovných schôdzach zo dňa 4. a 19. novembra t. r. s otázkami:

I. De lege lata: I. Ktoré sudy sú vecne príslušné v sporoch proti štátu?

II. De lege ferenda: Kde by mali byť spory proti štátu na Slovensku vybavované?

Ktoré sudy sú v týchž miestne príslušné?

I.

Rozsudkom pod čís. Č. Rv. III. 236-21 vyslovil Najvyšší súd v spore Karola Kányiho oproti čl. štátnemu eráru, zastúpenému gener. fin. riaditeľstvom v Bratislave o vydatie dvoch pušiek, 1 revolvera, počažne o zaplatenie hodnoty týchže, že vyneseny rozsudok z príčin nepríslušnosti sedrie zastavuje.

V dôvodoch zdôraznené je, že sa nárok žalobníkov v tomto páde neodvodzuje zo vzťahu žalobníka k štátu ako subjektu súkromných práv, ale ako k reprezentantovi verejnej moci, svrchovanosti. Nároky, odvádzané z takého verejnoprávneho pomeru proti celému štátu, n akoľko o nich rozhodovať nie je vyhradené zákonom, lebo zákonným nariadením oboru pôsobnosti niektorej správnej vrchnosti, podľa zákona z dňa 2. novembra 1918 Sb. z. a n. č. 4. má sa uplatniť pred zemským súdom pražským. (Viď dôvody rozsudku v tomto čís. Práv. Obzoru).

Na základe tohoto rozsudku stalo sa, že I. a II. stupňové súdy bratislavské začaly žaloby proti štátu pre nepríslušnosť súdov slovenských z úradu odmietat', a to bez ohľadu na predmet sporu.

Tak neuznala súdna tabuľa v záležitosti Š. G. oproti čl. železničnému eráru rozsudkom čís. P. II. 818-11-1912 bratislavskú sedriu za príslušnú pre spor zavedený proti čl. železničnému eráru o rentu, ktorú si nárokovala rodina železničnou nehodou usmrteného, preto, pokiaľ je dľa zákona neprípustné, aby o nárokoch proti štátu v prvom stupni krom zemského súdu v Prahe iný súd mohol rozhodovať.» Nesporné je, že do pôsobnosti zemského súdu pražského ten istý druh sporov prislúcha, a to v tých, v ktorých je celý štát žalovaný (to sú i slová zákona rúckuskeho č. I. z r. 1867 o ríšskom súde), alebo ale dľa slov Najvyššieho súdu brnenského, tie spory, kde sa jedná o akejsi verejnoprávnej — o jaký, toho sa ani z rozsudku Najvyššieho súdu ani z citovaného zákona nedozvieme. A tak de lege lata proti citovanému rozsudku Najvyššieho súdu námietky činiť nemožno.

Všetky ostatné spory proti štátu naproti tomu patria i naďalej do pôsobnosti riadnych súdov.

Že ani vláda neinterpretovala tak smysel zákona z 2. novembra 1918 Sb. zák. a nar. čís. 4, ako by tým všetky spory proti štátu výlučne pred zemský súd pražský patrily, vysvitá z toho, že táže nariadením z dňa 4. júna 1919 Sb. zák. a nar. čís. 313 a nar. z dňa 27. marca 1919 Sb. z. a nar. č. 279 finančným prokuratúram v Prahe, Brne a Bratislave obor dosavádnej pôsobnosti v zastupovaní štátneho eráru v sporoch štátu a proti štátu, ponúkala.

1. §. na prvom mieste citovaného nariadenia hovorí:

»Působnost, která finančním prokuraturám v Praze a Brně dle služební instrukce z 9. března 1918 z ř. č. 41 a ostatních stávajících předpisů přísluší, vztahuje se nyní zásadne na jmění a záležitosti československého státu jakož i na tuzemské soubory majetkové (vagyonösszeség. Vermögenschaft), státnímu jmění ohledně právního zastupování na roveň postavené.»

§. 2. Jmění aktivní a passivní a záležitosti bývalého c. a k. eráru, dvorního eráru a fondů, těmito eráry z cela neb částečně dotovaných, pokud jest v československém území a místní příslušnost zdejších prokuratur. Ale § 4. služ. instrukce v jednotlivém případě jest dána, budiž finančními prokuratúrami v dosavadním rozsahu dále zastupována.»

Hlavné body citovaného nariadenia rak. vady, znejú nasledovne.

§ 1. Die Finanzprokuren sind für den Umkreis eines oder mehrerer Länder bestellte staatliche Behörden zur Besorgung rechtswirtschaftlicher Geschäfte des Staatsvermögens und der diesem hinsichtlich der Vertretung gleichgehaltenen Vermögensschaften. Hiernach besteht die Dienstesbestimmung der Finanzprokuren im allgemeinen:

1. In der gerichtlichen Vertretung überhaupt und insbesondere in der Führung der Rechtsstreite in jenen Angelegenheiten, welche das Staatsvermögen u. die demselben gleichgehaltenen Vermögensschaften betreffen, nach Massgabe des § 2 dieser Instruktion.

2. In der Vertretung des Staatsvermögens und der vom Staate verwalteten oder dotierten Fonds

3. In der Erstattung von Rechtsgutachten usw.

§ 2. I. Zu dem Staatsvermögen und zu den bezüglich der Rechtsvertretung und Rechtsberatung durch die Finanzprokuren dem Staatsvermögen gleichgehaltenen Vermögensschaften werden gerechnet:

1. Das Aerar im Allgemeinen, die Monopole, Regalien, die staatlichen Unternehmungen aller Art.

6. Alle Fonde, welche von den Staatsbehörden unmittelbar verwaltet werden

7. Die unmittelbar vom Staate verwalteten Stiftungen.

Porovnajúc nariadenia tieto so zákonom zo dňa 2. novemb. 1918, Sb. z. a n. číslo 4, vidíme, že kritériom pre posúdenie toho, či spor patrí pred riadny súd alebo zemský súd v Prahe je tá otázka: či ide o majetok štátny, štátom spravovaných fondov, štátnych podnikov alebo o niečo iného. Preto nariadenie zo dňa 27. marca 1919 má aj nadpis »O zastupovaní štátneho majetku na Slovensku.«

Preto škoda zapríčinená quasidelictom štátneho železničného podniku, nepatrí pred zemský súd pražský, jako i žaloby o zaplatenie faktúry alebo obnosu a pod.

Naproti tomu spor o náhradu škody, vzniklej zo samovoľného činu četníkov, ktorí mali jedného internovaného do Terezína zaviesť a naceste ho zavraždili, spor o náhradu škody, vzniklej z protizákonnej rekvizície domu, prevedenej ministerstvom pre správu Slovenska v prospech súkromnej osoby, spor o náhradu škody, vzniklej zo zabavenia tovaru cestou finančnej vrchnosti, ktorý tovar následkom neopotrebnosti tejto vrchnosti sa zničil, a ktorý právoplatným rozsudkom stránke zpätipokázaný bol, tak i spor na začiatku toho článku citovaný, kde išlo o vrátenie rekvirovanej zbrane, patrí dľa Najvyššieho súdu pred zemský súd pražský.

Súdny poriadok uhorský takého rozdielu v sporoch proti štátu, jako to činí zákon zo dňa 2. novembra 1918, Sb. z. a n. číslo 4, nečiní. Ale rozoznáva, a pre isté spory proti štátu, municipiám atď., vyžaduje garancií sborového súdu.

V 2. §-e súd. riadu ukladá totiž do oboru pôsobnosti sedrii spory o náhradu škody, zapríčinennej sudcami a inými štátnymi úradníkmi, sudcami dohodčieho súdu peštianskej burzy, úradníkmi, predstavenými a členmi zastupiteľského sboru, ináč ale možno nárok proti štátu i pred okresným, ba i pred obecným súdom uplatniť (§ 760 súd. riadu, vzťahuje sa i na 23 § súd. riadu), municipií a obcí.

III.

De lege ferenda usniesla sa Právnická jednota, po referátoch dra Stodolu a dra Szegöva na tom aby spory proti štátu, ktoré by mal vybavovať zemský súd v Prahe, pridelené boly na Slovensku bratislavskej sedrii.

Dôvody, ktoré ju pri tom viedly, boly havne: že od zemského súdu pražského nemožno očakávať potrebnú znalosť právnych predpisov na Slovensku platných, s druhej strany prišla do ohľadu vzdialenosť Prahy. Ináč pripomenuto bolo i to, že v čase tvorenia zákona zo dňa 2. novembra 1918, ešte ani to nebolo vedomo, či Bratislava patríť bude ku republiku, alebo nie, a tak zákonodarca vtedy na Slovensko ani nemyslel.

Keď berieme do ohľadu, ako ťažko je stanoviť kritérium, ktoré spory majú padnúť pod pojem zákona zo dňa 2. novembra 1918. Sb. z. a n. č. 4, myslíme, že štát náš bude musieť za príkladom švajciarskej republiky ustanoviť, aké spory pod pojem horecítovaného zákona patriä.*)

*) Pozn. Bundesgesetz über die Organisation der Bundesrechtspflege vom 22. März 1893 zaoberá sa v čl. 48. a nasled. s tým čo patrí do výlučnej vecnej príslušnosti švajciarského najvyššieho súdu. Len železničným sporom venované je v 50. čl. deväť bodov.

IV.

O miestnej príslušnosti.

Zákon z 2. novembra 1918, Sb. z. a n. č. 4. predpisov neobsahuje, a tak zostaly platnými predpisy súd. riadu uh. a síce § 23., ktorý znie:

»Všeobecnú príslušnosť kráľovského eráru základín a fundácií spravovaných štátom ustaluje sídlo tej vrchnosti, ktorá je v príslušnom spore k zastupovaniu oprávnená.

Takéto vrchnosti byly v Uhorsku: erárna právna správa v Budapešti, ktorá mala ale v hlavných mestách Uhorska svoje expozitúry, takže spory proti štátu bolo možno viesť v Budapešti i pred súdmi, na jakom území sa tie expozitúry nachodily.

Ponevác generálna finančná direkcía bratislavská takýchto expozitúr nemá, passívne spory proti eráru možno len v Bratislave podať.*

§ 23. súd. riadu určuje len všeobecnú príslušnosť sporov proti štátu, a tak zvláštne príčiny príslušnosti, jako sú tiež v § 28. (sídlo podniku), 29. §-e (miesto plnenia), 37. §-e (miesto vzniklej škody) atď.

Čo sa príslušnosti aktívnych sporov štátu týče, neobsahuje v tom ohľade súdny riad civ. žiadnych predpisov, a tak sú pre tieže jeho všeobecné predpisy smerodajné.

Zřízení právnické fakulty v Bratislavě.

Zákonem Národního Shromáždění ze dne 27. VI. 1919. číslo 375. sb. z. a nař. byla zřízena v Bratislavě na místo bývalé maďarské university československá státní universita o 4 fakultách, právnické, lékařské, přírodovědecké a filosofické, s vyučovacím jazykem českým nebo slovenským.

Nařízením vlády ze dne 11. XI. 1919 číslo 595 Sb. z. a nař. byla tato universita nazvána

Universitou Komenského.

Kdežto fakulta lékařská zahájila svou činnost již v zimě r. 1919, mohla býti fakulta právnická otevřena teprve r. 1921. První profesori této fakulty byli jmenováni dekretem presidenta republiky ze dne 20. V. 1921. po návrhu sboru právnické fakulty Karlovy university vesměs z docentů této university a to:

I. Jako řádní profesori:

1. J. U. Dr. August **Rath**, odborový přednosta v ministerstvu pro sjednocení zákonodárství a organizace správy, pro právo občanské.
2. J. U. Dr. Emil **Svoboda**, řádný profesor českého vysokého učení technického, pro právo občanské.
3. J. U. Dr. Karel Laštovka, ministerský rada v ministerstvu vnitra, pro nauku správní a československé právo správní.
4. J. U. Dr. Otakar **Sommer**, odborový rada v ministerstvu školství a národní osvěty, pro právo římské.

*) Aké iné vrchnosti zastupovaly štát v istých sporoch, tak sporoch vylučovacích, v riadení exekučnom, v sporoch železničných atď., o tom viď zovrubnejšie v spise dra Marcella Kovácsa: A polg. ppts magyaráz. str. 122., 123.